

Wilhelmus a Brakel

Van het ambt van de herders en leraren, van de ouderlingen en diakenen

Gezien hebbende, wat tot de inwendige en uitwendige roeping van node is, gaan wij over tot de hoedanigheden van de bedieningen, die God in Zijn kerk gesteld heeft, en haar werk. In de eerste plaats, niet van opperheid en gebied; want die is er niet, maar van rang en werk zijn de herders en leraren. Onder die twee benamingen stelt ze de apostel voor, Efése 4:11. Niet dat die twee bedieningen in de kerk zijn, ieder een andere persoon vereisende; ook niet dat het herdersambt een hogere bediening is dan het lerarenambt: veel minder dat het ambt van leraar, in 't Latijn Doctor Theologiae, een hogere bediening is dan dat van herder, en dat daartoe meer vereist wordt; maar 't is hetzelfde ambt, dat onder die twee benamingen voorkomt, omdat een herder moet leren en weiden. Doch in deze tijd is Doctor Theologiae een eretitel, die men kan hebben, en in iemand erkennen.

Het herdersambt is een bediening van God ingesteld, gelijk in het OUDE TESTAMENT onder de benaming van priester, zo in 't NIEUWE TESTAMENT onder de benaming van herder. Al geschiedt de zending en de roeping door mensen, zo geschiedt het nochtans in de naam van God. Een ieder herder heeft zich daarom te gedragen als een gezant Gods. 2 Kor. 5:20. *Zo zijn wij dan gezanten van Christus' wege.*

II. In het herdersambt is aan te merken de hoedanigheid van de personen en hun werk. Daartoe behoort: Tot de hoedanigheid des persoons wordt in 't algemeen vereist, dat hij bekwaam zij tot het werk, en getrouw in zijn uitvoering, in 't bijzonder wordt vereist: Geleerdheid.

1. Daardoor versta ik niet de kennis van verscheiden talen, want de talen behoren niet tot de geleerdheid, die zijn alleen middelen daartoe. De Latijnse taal, hoewel die zeer dienstig is, omdat de filosofische en theologische wijsheid en voornaamste uitleggingen van de Heilige Schrift in die taal beschreven zijn, en de kennis van die taal een sieraad is in een leraar, zo is die toch niet volstrekt nodig tot dit ambt. De Hebreeuwse en Griekse talen zijn nodiger, en behoren van ieder leraar verstaan te worden, omdat de Heilige Schrift oorspronkelijk in die

talen beschreven is. Maar geleerdheid bestaat in grondige kennis van velerlei zaken, en in wijsheid om die zaken te gebruiken, en in bekwaamheid om die tot nut van een ander voor te stellen. Daartoe is dienstig dat een leraar zijn zinnen geoefend heeft in filosofie of natuurlijke wijsheid; daardoor wordt hij bekwaamer om de theologische zaken te behandelen. Maar een grondige godgeleerdheid is volstrekt nodig in een leraar. Men moet zich niet tevreden houden met een kort begrip van buiten geleerd te hebben, en enige stellingen in zijn hersenen te hebben ingedrukt, om met fatsoen door 't examen te komen, en zoveel verstand te hebben, dat men uit een of verscheiden boeken een preek weet samen te halen. Ellendige predikant! Ellendige gemeente!

Maar tot een goed theologant wordt vereist diepe doordringende kennis van allerlei theologische zaken, van welke hij door veel oefenen een hebbelijkheid gekregen heeft. Daartoe wordt vereist een Bijbelse studie; dat hij niet alleen veel het Woord leze, maar dat hij het oogmerk van de Geest en de samenhang naspeure, plaatsen met plaatsen vergelijkte, profetieën en voorbeelden brenge tot de vervulling. Dit is alles nog niet met al, zo hij zelf door de Heilige Geest niet is verlicht en bekeerd, zodat hij de zaken, die hij in het Woord leest, zelf in zijn hart bevindt, dat hij zelf door ondervinding weet, wat bekering, wat bidden, wat geloven in Christus, worstelingen van het geloof, wat listige omleidingen en aanvechtingen van de duivel, wat duisterheid, wat verzegeling, wat verloochening, wat doding van de zonde, enz. wat dat alles is. Dan is hij een Timotheus, die van kinds af de Heilige Schriften geweten heeft, die hem wijs kunnen maken tot zaligheid, 2 Tim. 3:15. Dan is hij een recht Schriftgeleerde in het Koninkrijk der hemelen onderwezen, en is gelijk een heer des huizes, die uit zijn schat oude en nieuwe dingen voortbrengt, Matth. 13:52. Dan kan hij zeggen: 't Geen wij gehoord hebben, 't geen wij met onze ogen gezien hebben, 't geen wij aanschouwd en onze handen getast hebben van het Woord, dat verkondigen wij u, 1 Joh. 1:1, 3.

2. Bekwaamheid om te leren.

III. 1 Tim. 3:2. Alle goede theologanten kunnen geen herders en leraren zijn; zijn schat te kunnen meedelen, zich te kunnen doen verstaan, en door openbaringen van de waarheid zichzelf openbaar en aangenaam te maken aan de gewetens van de mensen, is allen niet gegeven. Hij kan zichzelf stichten, maar kan met zijn schatten weinig nuttig zijn voor anderen, 't welk bijzonder het einde is van het herders- en lerarenambt.

3. Deftigheid.

1 Tim. 3:4, *Met alle stemmigheid.* Tit 2:7, 15, *In de leer betoont deftigheid.* Dat niemand u verachte. Dus was Job: Job 29:8, 9. *De jongens zagen mij, en verstaken zich, en de stokouden rezen op en stonden. De oversten hielden hun woorden in, en leidden de handen op hun mond.*

Hierin zijn drie ondeugden te mijden.

- (a) Gemaaktheid; men wil mede deftig schijnen, schoon men het niet is; men heeft mede gaarne met de vinger gewezen te worden, en gezegd te worden: dat is hij; dus maakt men zich in alles gemaakt, men zet zijn hoed daarnaar, men steekt zijn hoofd op, men heeft een belachelijke tred. Foei! die belachelijke gemaaktheid, met haar moeder zelfzoeking!
- (b) Stuursheid, barsheid, deze rijst of uit trotsheid, zich inbeeldende dat men nu boven anderen uitsteekt, en zich inbeeldt dat men wat is, dat een ieder met alle onderwerpen hem bejegenen moet; of zij rijst uit een slechte opvoeding, waardoor men niet weet, hoe men onder de mensen verkeren moet.
- (c) Verachtelijke kindsheid in woorden en gedrag, 't zij uit het ijdel hart, 't zij uit opvoeding voortkomende. Gelijk een leraar zich voor die dingen wachten moet, zo moet hij zeer trachten naar een vriendelijke deftigheid, opdat zijn schapen noch schuw van hem zijn, noch hem verachten.

4. Liefde tot Christus en Zijn schapen.

IV. Liefde tot Christus, tot Zijn zaak en tot Zijn schapen, moet in een leraar uitmunten, zodat de gemeente het zie; dat baant zeer de weg tot stichting. Deze liefde uitte Paulus: 2 Kor. 6:11. *Ons hart is uitgebreid. 2 Kor. 12:15. Hoewel ik u overvloediger beminnende, weiniger bemind word. 1 Thess. 2:8. Alzo wij tot u zeer genegen zijnde, hebbende u gaarne willen meedelen niet alleen het Evangelie van God, maar ook onze eigen zielen, daarom dat u ons lief geworden waart.*

Deze liefde tot de gemeente moet niet zijn om maar wederom bemind te worden, of uit enige lichamelijke bevalligheid, maar alleen om haar naar de ziel wel te doen en moet spruiten uit de liefde tot Christus: 2 Kor. 5:13, 14. *Want hetzij dat wij uitzinnig zijn, wij zijn het Gode; hetzij dat wij gematigd van zinnen zijn, wij zijn het ulieden; want de liefde van Christus dringt ons.*

Uit deze gestalte komt voort een omgang met de lidmaten als een vriendelijk vader: 1 Thess. 2:7. *Wij zijn vriendelijk geweest in het midden van u, gelijk als een voedster haar kinderen koestert.* Deze liefde doet veel bidden voor de gemeente, en om genade zelf te mogen ontvangen om ze de gemeente mede te delen; al biddende bestudeert hij de preken, al biddende gaat hij over straat naar de predikstoel, niet opdat hij niet te schande komt, niet opdat hij het zo zegt, dat de gemeente behagen hebbe, hem acht en ere, en dat hij de toeloop van het volk moge krijgen; ofschoon hij dat niet uitdrukkelijk zegt, als hij het stilletjes zo meent, en dan een andere reden beweert, en bidt om de eer van God en stichting van de gemeente, dat is dan dikwijls maar om zijn geweten zo wat tevreden te stellen, maar het eigen is het eerste rad. Maar de liefde doet hem in alle gelegenheden bidden voor de gemeente tot nut van de gemeente: 1 Thess. 3:10. *Nacht en dag zeer overvloedig biddende, om uw aangezicht te mogen zien, en te volmaken, 't geen aan uw geloof ontbreekt.*

5. Verloochening van alles.

V. Verloochening van zichzelf, van zijn eer, van zijn goederen, ja zelfs van zijn eigen leven: Hand. 20:24. *Ik acht op geen ding, noch houde mijn leven dierbaar voor mijzelf, opdat ik mijn loop met blijdschap mag volbrengen, en de dienst ... Hand. 21:13. Ik ben bereid niet alleen gebonden te worden, maar ook te sterven te Jeruzalem voor de Naam van de Heere Jezus.*

Zo moet een dienaar van Christus zijn; hij moet door zijn misdrijf geen gelegenheden geven tot verachtingen, tot lasteringen, tot verdrukkingen; maar als hij in zijn oprechtheid wandelt, en hij beoogt alleen de welstand van de gemeente, wat hem dan overkomt, heeft hij gewillig te dragen, en hij moet zich nergens door in zijn loop laten verhinderen, en wel toezien, dat hij niet moedeloos worde; hij stelle zich voor 't voorbeeld van Paulus, 2 Kor. 6:3-10. *Wij geven geen aanstoot in enig ding, opdat de bediening niet gelasterd worde, maar wij als dienaars Gods maken ons zelf in alles aangenaam in veel verdraagzaamheid, enz. Door eer en oneer, door kwaad gerucht en goed gerucht, als verleiders en nochtans waarachtige, enz.*

Daar is geen gruwelijker schepsel onder de zon dan een leraar, die zichzelf beoogt; want hij gebruikt God en de heilige dingen tot zijn eigen snode begeerlijkheden; als heilig vuur te vertonen in bidden, prediken, aanspreken, en niet dan vreemd vuur te hebben, liefde Gods voor te wenden om zelf liefde en eigen eer te verkrijgen. Deze gruwelijke gestalte is vergezelschap met een ander afgrijselijk beest, namelijk, de nijd. Altijd vreest bij dat een ander zijn licht betimmeren zal, en misgunt anderen hun uitnemende gaven en genaden, en 't is hem een hartzeer, te merken, dat hun dienst ingang krijgt, zielen overtuigt, overbrengt tot Christus, dat zielen onder de dienst ontroerd worden, en in stilte tranen smelten. Dat moest hij doen, dat moest door hem geschieden, ja men heeft een afkeer van die, welke door eens anders dienst getrokken zijn; die andere leraren liefhebben, worden een voorwerp van zijn haat. Waar is daar

de liefde tot Christus en tot de zielen? Zo mist hij dan niet alleen het einde van de dienst, maar heeft een tegenovergesteld einde. Nu, dat tot zijn einde niet bekwaam is, deugt nergens toe.

6. Naarstigheid.

VI. Een lui en traag mens past tot geen herder. 't Opziensambt is een werk, 1 Tim. 3:1. *Hij zelf moet wakker zijn*, 1 Tim. 3:2. De beschrijving van kwade herders is: *zij zijn slaperig, zij liggen neer, zij hebben het sluimeren lief*, Jes. 56:10. De Opperherder Jezus Christus was van de vroege morgen tot de late avond bezig, en was 's nachts in het gebed. Dat voorbeeld moet een goede herder navolgen; want daar is veel te doen, te bidden, Gods Woord te onderzoeken, te studeren om zijn bekomen geleerdheid te bewaren en te vermeerderen, om een schat van allerlei wetenschap te hebben, de preken te bestuderen, en op zijn hart te brengen, eer hij ze predikt; zijn lidmaten zo gezonde als zieke, te bezoeken, en naar eis van gelegenheid te handelen; dit alles vereist tijd, en omdat de tijd zo kort is, moet hij wakker zijn, en geen tijd laten leeg voorbijgaan. Is iemand gekomen om maar geld te ontvangen, een zoet, zacht en gemakkelijk leven te hebben, hij ga weer heen, vanwaar hij gekomen is, want hier is werk. Die geld zonder werk wil ontvangen, bezit het onrechtvaardig.

7. Een voorbeeld te zijn.

VII. Een voorbeeld te zijn in alles, opdat hij tot de gemeente mag zeggen als Paulus, Filip. 3:17. *Weest mijn navolgers, broeders, en merkt op degenen, die alzo wandelen, gelijk u ons tot een voorbeeld hebt.* En wederom, 1 Kor. 11:1, *Weest mijn navolgers, gelijkterwijs ook ik van Christus.* Waarin nu een leraar een voorbeeld moet zijn, stelt de apostel voor, 1 Tim. 4:12, *Zijt een voorbeeld van de gelovigen, in het woord, in wandel, in liefde, in de Geest, in geloof, in reinheid.* Doet hierbij, 1 Tim. 3:2-7, let op ieder woord: *Een opziener dan moet onberispelijk zijn, van een vrouwe man, wakker, matig, eerbaar, gaarne herbergende, bekwaam om te leren, niet genegen tot de wijn, geen smijter, geen vuil gewinzoeker, maar bescheiden, geen vechter, niet geldgierig; die zijn eigen huis wel regeert, zijn kinderen in onderdanigheid houdende, met alle stemmigheit. Geen nieuweling, opdat hij niet opgeblazen worde, en in 't oordeel des duivels valle. En hij moet ook een goed getuigenis hebben van degenen, die buiten zijn, opdat hij niet valle in smaadheit, en in de strik van de duivel.*

Als een leraar schuldig is aan enige ergernis, 't zal terstond zijn: *Medicijnmeester, help uzelf!* Hij zal geen vrijmoedigheid hebben om te bestraffen, zijn woorden zullen geen ingang hebben, de naam van God zal worden gelasterd, en velen geërgerd. Maar indien hij blinkt in deugdzaamheid, en met zijn leven bliksemt, zijn woord zal kracht hebben op 't hart van de toehoorders, zijn tegenwoordigheid zal ontzag baren, en op 't zien van hem zullen velen in hun geweten bestraft worden, wegens hun zonden, en zij zullen verwakkerd worden tot Godzaligheid. Daarom moet een leraar wel toezien, hoe hij van binnen is, en hoe hij zich uitwendig vertoont; hij is een geslepen diamant, 't minste haartje of vezeltje dat daarin is, wordt licht gezien; hij heeft te weten, dat hij al meerder gezien wordt, dan men zou denken, en dat men zijn inwendige gestalte al beter kent, dan men wel zou vermoeden. Dit zijn de vereiste bekwaamheden van een leraar.

VIII. Nu gaan wij voort tot het werk dat de herders te verrichten hebben in de uitvoering van hun ambt, 't welk bestaat:

1. in Bidden.
2. Prediken.
3. Catechiseren.
4. Visiteren.
5. Sacramenten te bedienen.

6. Censuur te oefenen.

Het werk van een herder bestaat in bidden.

1. Bidden. Ik spreek niet van de bijzondere oefening des gebeds, in welke een leraar gedurig moet zijn; maar van het bidden met de gemeente, in welke hij voorgaat, en als de mond van de gemeente tot God is. Gelijk Hand. 20:36, Als hij dit gezegd had, heeft hij neerknielende met hen allen gebeden. Hand. 21:5, Aan de oever neerknielende hebben wij gebeden. Een leraar moet:

- (a) also wel in het verborgen bidden, eer hij naar de predikstoel gaat, om de Geest des gebeds, als om wel te prediken. Een formulier uit een boek te lezen, of zelf een gebed te maken, en dat van buiten te leren, en dat dan telkens wederom op te zeggen, is doorgaans een teken van een koude voorbidder, en hij zal dikwijls koude nabidders hebben. Ik misprijs niet, vooraf te bedenken, wat zaken voor die tijd voor de gemeente nodig zijn de Heere voor te dragen, en dit nodig hebbende voor zijn geheugen, enige punten aan te tekenen; maar dat moet dan niet altijd hetzelfde blijven; maar hij moet veranderen naar tijdsgelegenheid, en dan voorts van de Geest afhangen, en zich noch aan woorden binden, noch aan zaken, maar opvolgen de Heilige Geest, voorbiddende met onuitsprekelijke zuchtingen, zo in zaken, uitdrukkingen, als bewegingen.
- (b) In het openbaar bidden moet hij trachten, niet alleen eerbiedigheid en ontzag te hebben voor die grote Majesteit, tot welke hij spreekt, maar die ook uitwendig te vertonen, zonder gemaaktheid en nabootsing, maar in waarheid en gematigdheid.
- (c) De zaken en wijze van voorstellen moeten zodanig geschikt worden, dat het bekwaam is om de gemeente aan te doen en te bewegen, om in een biddende gestalte hem na te volgen, en op zijn gebed telkens amen te zeggen. 't Is schrikkelijk, zonder verstand zo maar enige woorden daarheen te rabbelen, van 't een op 't ander te springen, en alles zonder slot en zin daar maar heen te zeggen. De gemeente zal veel meer nut en aandacht kunnen hebben in een formuliergebed, dan in zo'n ijdel verhaal van woorden.
- (d) Als hij bidt om bijstand voor zich in het prediken, zo moet hij zich wachten zo te bidden, alsof hij in zijn kamer alleen bad, en het woord ik en mij te gebruiken, want dan kan de gemeente niet mee bidden; maar hij moet in de derde persoon spreken, en dat zo voor zich, als tegenwoordig de mond des Heeren tot zijn volk te zullen zijn, biddende dat God hem tot dat werk bekwaam make, en dat door hem de gemeente stichting mocht ontvangen.
- (e) In het gebed veel van zijn lichamelijke zwakheden te spreken, zo men enige ongestalte heeft, of het zich inbeeldt, dat schijnt zeer het medelijden van de mensen te beogen of verschoning te verzoeken, als men niet al te wel predikt, omdat men misschien niet al te veel gestudeerd heeft, of om verwondering te verwekken, dat men zo zwak zijnde, het zo wel gemaakt heeft.

Prediken.

IX. 2. Het tweede werk is prediken, een groot werk. Lukas 9:2, *En zond ze heen om te prediken het koninkrijk van God.* 2 Tim. 4:2, *Predikt het Woord.* Hiertoe is nodig:

- (a) dat hij met verheffing van het hart zich levendig te binnen brengt dat God hem gezonden heeft, dat hij als een gezant van God op de predikstoel komt, en in de naam van God spreekt, en de mond des Heeren is tot de gemeente; dat moet in hem verwekken een vrezen en beven, zo in de zaken, die hij zeggen zal, als in de wijze, hoe hij zal spreken, omdat de Heere daarop nauw let, of hij also predikt, als hem bevolen was.
- (b) Dat hij zich levendig voorstelle de noodzakelijkheid en het voordeel van het predikambt, dat het een kracht Gods is tot zaligheid, het middel, waardoor God zielen uit het rijk van de duivel en de macht van de duisternis overbrengt tot het wonderbare licht, in het rijk van de

Heere Jezus, en dat hij daarom wel toe te zien heeft, én wat hij zegt, én hoe hij 't zegt, of het wel bekwaam is om dat einde te bereiken.

- (c) Dat hij hebbe een predikend hart, namelijk, ontzag voor God, in wiens naam hij predikt, en liefde tot de welstand van de zielen, voor wie hij predikt. Dat hij zich geheel ontbloot vindt in zichzelf, en levendig overtuigd is van zijn onbekwaamheid in zichzelf, zodat hij niet vertrouwt op wèl gestudeerd te hebben. Dat hij vooraf veel bidde, niet zozeer dat hij er wel doorraake, maar om een geheiligd hart, om gedurige vertegenwoordiging van God, om gepaste uitdrukkingen, en om zegen over zijn prediking tot bekering, vertroosting en opbouw van de zielen, en dat niet, opdat de gemeente genoeg in hem neme, en de prediking prijze, maar uit liefde tot de welstand van de zielen.
- (d) Dat hij de zaken zelf eerst op zijn hart drukke, en dat hij op die gestalte eerst zelf overgebracht worde, die hij anderen wil indrukken, en alzo van hart spreke tot het hart.
- (e) Dat hij al zijn geleerdheid gebruike om zaken te bedenken, en om die op het klaarste en krachtigste voor te stellen, maar dat hij geleerdheid gebruikende de geleerdheid verberge op de predikstoel; want te arbeiden om de naam van geleerdheid te hebben, en daartoe veel Latijn op de predikstoel te brengen, is eigen beoging, en ieder woord Latijn is dikwijls een pond vlees, en 't is dikwijls veracht bij de geleerde Godzaligen, wier toelig is om door openbaring van de waarheid zich aangenaam te maken aan de gewetens van de mensen. Hieronder begrijp ik niet de kracht van de Hebreeuwse en Griekse grondwoorden uit te halen.
- (f) Dat hij die stoffen uitkieze om te verhandelen, die hij na voorgaande gebeden oordele de bekwaamste te zijn voor zijn gemeente, en voor de omstandigheden des tijds en voorvallen; en indien hij een hoofdstuk, boek of brief vervolgens verhandelt, dat hij evenwel zijn tijden hebbe om vrije teksten te prediken.
- (g) Dat hij in al zijn prediken beoge harten te raken, en zo op het hart doelende, dat over te brengen, te troosten en op te wekken.
- (h) Dat hij het werk verricht hebbende, van de predikstoel afkome als Mozes van de berg, zodat het ontzag voor God en de gewichtigheid van dat grote werk zich nog in zijn aangezicht vertone, en dat hij van de predikstoel afkomende niet terstond het in een andere praat sla, of naar wat nieuws vrage.
- (i) Dat hij thuis komende, terstond naar zijn kamer ga, daar overlegge in wat gestalte hij gepredikt heeft, en zich daar vernedere voor God over het gebrek, en de Heere danke over de bijstand, en dat hij bidde om zegen over het Woord én in hen én in de gemeente.

Catechiseren.

X. 3. Het derde werk is Catechiseren, dat is door vragen en antwoorden de waarheid en de oefening van de Godzaligheid in te scherpen. Lukas 1:4. *Opdat gij moogt kennen de zekerheid van de dingen, waarvan gij (gecatechiseerd) onderwezen zijt.* Gal. 6:6. *Die (gecatechiseerd) onderwezen wordt in het Woord, dele mede ... degene, die hem (catechiseert) onderwijst.* Ik kan niet zien, hoe een predikant met een goed gemoed kan leven en sterven, die zijn werk niet maakt van catechiseren; want het volk is doorgaans onwetende, en de vloeiende predikingen zijn niet bekwaam om de onwetende de eerste beginselen van waarheid en Godzaligheid in te planten. Daartoe is catechiseren het bekwaamste middel, 't welk is hetzelfde als prediken, maar de wijze is verscheiden.

De catechisaties kunnen bekwaamelijk tot vier soorten gebracht worden (van de particuliere catechisaties van de ouderen met de kinderen en huisgenoten, alsmede van de ene particulier met de ander, spreken wij nu niet) namelijk:

1. Catechisatie met kinderen, om hen de eerste beginselen van de leer van Christus naar hun begrip in te planten, want zij zijn gedoopt, en alzo van de kerk ingelijfd; daarom komt het de leraren toe, op hen zowel opzicht te hebben, en hen zowel te weiden als andere lidmaten.
2. Voor competenten, die genegen zijn zich ten Heiligen Avondmaal te begeven. Want hoe zullen ze belijdenis doen van hun geloof, en rekenschap geven van de hoop die in hen is, als zij de waarheden niet grondig kennen, en hoe zullen zij ze kennen, zo zij niet onderwezen worden? De onderwijzing, die zij als kinderen hebben genoten, is hiertoe niet genoegzaam, zij moeten verder in de kennis van de waarheid opgeleid, en tot de oefening van de Godzaligheid bewerkt worden. Men moet wel toezien, wie men tot de tafel des Heeren toelaat; want daaraan hangt de welstand of het bederf van de kerk. Onnozele predikanten, ellendige lidmaten, die op het opzeggen van de artikelen van het geloof, en het gebed des Heeren toegelaten werden!
3. Voor jongelingen en andere manspersonen, om die bekwaam te maken tot de verdediging van de waarheden tegen de partijen, en om ze tot behulpzels, 1 Kor. 12:28, te gebruiken, om door hen deze en gene te onderwijzen of anderszins te bestieren, om hen te maken ziekenbezoekers, voorlezers, zo in de gemeenten, alsook op koopvaardij- en oorlogsschepen, en om zelfs de bekwaamsten uit hen predikanten te maken.
4. De vierde is een catechisatie over de oefening van de Godzaligheid, om de handelingen Gods met de zielen in haar bekering en voortgang te ontdekken, om gevallen van geweten en allerlei staten van de zielen, in blijdschap en droefheid, in ijver en traagheid, in strijd en overwinning, voor te stellen, en besturingen te geven, om alzo een ieder een vaste gang te doen hebben in de weg tot Godzaligheid. Dit geschiedt of door vrije samenspraken, in welke een ieder vraagt en antwoordt onder het bestuur van de leraar, of dat het geschiedt bij wijze van formeel catechiseren, 't zij dit geschiedt in openbare plaatsen, 't zij in particuliere bijeenkomsten van enige weinigen.

Visiteren en bezoeken van de lidmaten.

XI. 4. Het vierde werk is visiteren, dat is, de lidmaten van huis tot huis te bezoeken. Spr 27:23. *Zijt naarstig om het aangezicht uwer schapen te kennen.* Zal men ze kennen, zo moet men een ieder naar de staat van zijn ziel vragen, en wat hij doet, of hij zich gewent 's morgens, 's middags en 's avonds alleen te gaan om te bidden en Gods Woord te lezen? Of hij huisoefeningen heeft? Of hij zijn kinderen onderwijst, en laat onderwijzen? Hoe hij zich gedraagt in zijn beroep? Of hij werk maakt de openbare godsdiensten bij te wonen? Of hij de sabbat heiligt? Wat hij doet tot stichting van een ander? Alsdan zal hij stof hebben om een ieder te behandelen naar zijn gelegenheid, en dat niet alleen nodig te doen voor de bediening van het Heilig Avondmaal, maar ook dagelijks buiten die gelegenheid, en dat niet alleen bij de zieken en door zwakheid tehuis blijvenden, maar ook bij de gezonden. Omtrent de bediening moet men niet huis in, huis uit lopen, als een bedienaar ter begrafenis, zich maar haastende om gedaan te hebben, om alzo het verwijt niet te hebben, dat men niet bezoekt.

Men moet niet bij allen hetzelfde spreken: *Is er ook enige verhindering?*

Neen.

Wij wensen u veel zegen enz., en daarmee voortgaan, en daar dan hetzelfde.

Men moet zich niet eerst mengen in een burgerlijk gesprek, en dan op 't laatst iets zeggen van het Heilig Avondmaal; want door de vorige gesprekken is 't hart buiten staat om uit de aanspraak veel nut te trekken; men moet maar terstond tot de zaak komen; dat moet men voor geen bezoeken van de lidmaten achten, dat men zich ophoudt in zulke huizen, waar men een goede roemer wijn of andere verkwikking krijgt, waardoor de tijd te kort schiet voor anderen, die zich dan met een woord of twee tevreden moeten houden. Ellendige predikanten! ellendig huisbezoek! als 't zo gaat.

Bediening van de sacramenten.

XII. 5. Het vijfde werk is het bedienen van de heilige sacramenten. Die gezonden worden om te prediken, worden ook gezonden om de sacramenten te bedienen; deze voegt de Heere Jezus te samen. Matth. 28:19 ... *Gaat dan heen, onderwijst al de volken, dezelve dopende.* Gelijk zij de mond des Heeren zijn in het prediken, zo zijn ze de hand van de Heere Jezus om aan zijn bruid de trouwpenning over te geven. Hierin moet de leraar te werk gaan met het grootste ontzag voor God; telkens moet hij de indruk vernieuwen, dat hij het doet als een gezant van Christus, dat het zijn tekenen en zegels van het lijden en de dood van de Heere Jezus Christus, die hij overgeeft, dat hij aan ieder de belofte van het evangelie, die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven, verzegelt. Zonder deze gestalte de sacramenten te bedienen, en dat zo maar heen, als een gemakkelijk werk, te doen, is aan des leraren kant een schrikkelijke ontheiliging van de heilige dingen.

Oefenen van de sleutels.

XIII. 6. Het zesde werk is het oefenen van de sleutels van het koninkrijk van de hemelen. Joh. 20:23. *Zo gij iemands zonden vergeeft, die worden zij vergeven, zo gij iemands zonden houdt, dien zijn ze gehouden.* In 't bijzonder mag en moet de leraar de sleutel des Woords gebruiken, om aan de gelovigen vergeving van zonden te verkondigen, en dat met toepassing op dezen en genen, die hij waarlijk gelovig bevindt, om alzo de zwakgelovigen te versterken; dit kan hij niet onfeilbaar weten, maar wel of het ernaar gelijkt, zodat hij in zijn hart gelooft dat zulk een gelovig is, in welk oordeel hij doorgaans wel een waar oordeel kan hebben, doch hij kan bedrogen worden, daarom is de bijzondere toepassing onder die voorwaarden, indien zij het in waarheid zijn.

Zo mag en moet ook de leraar de sleutel des Woords in 't bijzonder gebruiken tegen de godloze lidmaten, met toepassing op dezen en genen, hun aanzeggende dat ze onbekeerd zijn, geen deel aan Christus hebben en verloren zullen gaan, doch onder die voorwaarde, indien zij zich niet bekeren. Gelijk de leraren zo in 't bijzonder deze sleutel gebruiken moeten, zo moeten ze het ook in 't openbaar van de predikstoel dikwijls doen.

Eerst moet hij duidelijk en klaar ontdekken wie gelovigen zijn, zodat een ieder, zijn staat zien kan, en dan moet hij aan de zodanigen de vergeving van de zonden verkondigen. Aan de anderen kant moet hij de onbekeerden ook klaar en krachtig ontdekken aan hun zelf, en dan hun aanzeggen dat ze nog onder Gods toorn liggen, en de verdoemenis te verwachten hebben, indien zij onbekeerd blijven. Deze sleutel moet de leraar getrouwelijk, in veel tederheid van het hart, zonder aanzien van personen, vrijmoedig gebruiken als een macht, hem van Christus gegeven, tot opbouw van zijn koninkrijk, en daarom heeft hij wel toe te zien, hoe hij deze sleutel gebruikt. Zo hij die laat liggen en niet gebruikt, hij is ontrouw aan Christus en Zijn kerk; zo hij de Godzaligen daardoor bedroeft, en de godlozen daardoor stijft, hij mag wel vrezen voor het oordeel van God. Ez. 13:22. *Omdat gij het hart des rechtvaardigen door valsheid hebt bedroefd gemaakt, daar Ik hem geen smart aangedaan heb, en omdat gij de handen des godlozen gesterkt hebt opdat hij zich van zijn boze weg niet afkeren zou, dat Ik hem in 't leven behield; daarom, enz.*

De tweede sleutel, *de Christelijke ban* komt hem niet toe alleen te gebruiken, maar moet die gebruiken als een lid van de kerkenraad, van welke wij een weinig beneden zullen spreken.

Regeer-ouderlingschap.

XIV. Gesproken hebbende van het predikambt, gaan wij voort tot de tweede bediening in de kerk, welke is het Ouderlingschap. Dit ambt heeft van oude tijden af veel bestrijders gehad, omdat het recht strijdig is tegen de antichristelijke heerschappij en opperheid in de kerk; de

bisschoppen in Engeland verwerpen dit ambt ook, omdat het tegen hun heerschappij strijdt. De Arminianen, die door vleierij de overheden aan hun zijde meenden te krijgen, en daartoe haar de kerkelijke macht in handen overgaven, hebben dit ambt, schoon zij nu ouderlingen hebben, verworpen, 't zelf noemende een nieuwe vond. Waarheen ook wel de een of ander uit ons zou willen, om te vrijer. hun dwalingen te kunnen voortzetten, of de baas te spelen. Daarom zal 't nodig zijn, dat wij, eer wij de plichten van hun ambt voorstellen, tonen dat het ouderlingsambt van een Goddelijke instelling is, 't welk blijkt:

Is van een Goddelijke instelling.

Bewijs 1. 1 Tim. 5:17. *Dat de ouderlingen, die wel regeren, dubbele eer waardig geacht worden, voornamelijk die arbeiden in 't Woord en de leer.* De opziens van de kerk worden met een gewone naam ouderlingen genoemd; 't zij wegens hun jaren, want bedaagden werden tot dat ambt verkoren, 't zij wegens hun verstandigheid, welke een ouderdom genoemd wordt. Timotheus was jong van jaren, nochtans was hij tot ouderling verkoren. Deze ouderlingen worden hier wel duidelijk onderscheiden, sommigen die alleen regeerden, anderen die ook leerden. De laatsten verheft de apostel boven de eersten, 't welk het woord voornamelijk klaar te kennen geeft.

1. Uitvlucht. Men mocht zeggen: *Dat hier maar is een tegenstelling tussen de leraren, die uit al hun macht arbeiden, en die welke slapper zijn in hun werk.*

Antwoord.

Die slap zijn in hun werk, zijn geen dubbele eer, maar bestraffing waardig; dus kunnen onder de eersten geen leraren verstaan worden.

2. Uitvlucht. *Door de eersten worden de diakenen verstaan.*

Antwoord.

De diakenen worden nooit ouderlingen genoemd, en hun werk is niet regeren.

3. Uitvlucht. *Hier worden zulke ouderlingen verstaan, die traktement moeten ontvangen, maar de regeer-ouderlingen ontvangen geen traktement, zo worden die dan onder de eerste ouderlingen niet verstaan.*

Antwoord.

't Is nergens verboden hun traktement te geven; indien zij al hun tijd in 't werk van de gemeente besteedden, zo was de gemeente schuldig hun traktement te geven.

XV. Bewijs 2. 1 Kor. 12:28. *God heeft er sommigen in de gemeente gesteld, ten eerste apostelen, ten tweede profeten, ten derde leraren, daarna ... regeringen.* Regeringen is een ambt onderscheiden van leraren; want die woorden ten eerste, ten tweede, ten derde, daarna, bewijzen klaar, dat ieder een bijzonder ambt is. En dat regeringen ouderlingen zijn, wier werk regeren is, blijkt uit 1 Tim. 5:17. *Dat de ouderlingen die wèl regeren.*

1. Uitvlucht. *Door regeringen worden verstaan de overheden.*

Antwoord.

Het overheidsambt is van God in de kerk niet ingesteld. De overheden regeren, gebiedende als machthebbenden. Nu, God heeft alle heerschappij verboden in de kerk. De apostel schreef aan de Corinthiërs, wier overheden ongelovige heidenen waren.

2. Uitvlucht. *Door regeringen kunnen hier zulke ouderlingen niet verstaan worden, omdat die geplaatst worden naar kracht en gaven van de gezondmaking, behulpzels, daar ze dan voor die gesteld moesten worden, omdat zij waardiger zouden zijn dan de genoemden.*

Antwoord.

Uit het eerste of laatste noemen kan men de trap van de waardigheid niet besluiten. In het eren van de ouders, wordt de moeder gesteld vóór de vader, Priscilla wordt genoemd voor haar man Aquila, Hand. 18:18.

XVI. Beijs 3. In de Handelingen der apostelen komen doorgaans de ouderlingen voor als onderscheiden van de leraren, als lieden die regeren en niet leren, Hand. 15:2, 4, 6, 22. In het Jodendom waren ook ouderlingen, deze waren onderscheiden van Levieten en Priesters en Schriftgeleerden, Matth. 16:21. Zo heeft de Heere Jezus Zijn kerk van het NIEUWE TESTAMENT ook willen geregeerd hebben door mannen, welke van de leraren onderscheiden zijn. Zie: Hand. 15:2, 4, 6, 22. *Dat Paulus en Barnabas, en enige anderen uit hen, zouden opgaan tot de apostelen en ouderlingen naar Jeruzalem. Zij werden ontvangen van de Gemeente, en de apostelen, en ouderlingen. De apostelen en ouderlingen vergaderden te samen. Toen heeft het de apostelen en de ouderlingen, met de gehele Gemeente goed gedacht.*

(a) Nu, de apostelen waren ook ouderlingen, 1 Petrus 5:1, 2. 1 Joh. 1:1. 3Jo 1:1. Behalve deze waren er nog andere ouderlingen.

(b) De apostelen behielden het prediken aan zichzelf te Jeruzalem: Hand. 6:2, 4. *Het is niet behoorlijk, dat wij het Woord van God nalaten, en de tafelen dienen; maar wij zullen volharden in het gebed, en in de bediening des Woords.*

Nooit leest men dat te Jeruzalem in die tijden anderen, dan de apostelen, gepredikt hebben, of dat er leraren in de gemeente geweest zijn, behalve de apostelen; nu, hier worden nog andere ouderlingen onderscheiden van de apostelen; dus is het ouderlingsambt onderscheiden van het ambt der leraren.

Tegenwerping 1.

XVII. Hiertegen brengt men in: de ouderlingen zijn een deel ongeleerde mensen, veel de geringsten van het volk, zij overheersen zelfs de leraren, zij zijn er ook niet van node, de leraren kunnen het werk wel af, enz.

Antwoord.

Van wat afkomst waren de apostelen? Hun onbekwaamheid en hun gebreken nemen het ambt alsoo weinig weg als die van de predikanten. Zij zijn immers nut, al was het maar om op de leer en leven van de leraren te letten, en de heerschappij van de leraren te verhinderen; de leraren kunnen het niet af, als alles wel zal bestierd worden; het heeft God zo liefd zo'n bediening in de kerk te stellen, daarmee is het uit. Wie durft tegen God zeggen: waarom doet u zo?

Tegenwerping 2.

1 Tim. 3 maakt de apostel alleen gewag van opzieners en diakenen.

Antwoord.

(a) Dat in een plaats niet staat, vindt men in andere plaatsen.

(b) Opzieners kan wel beide ouderlingen bevatten.

Tegenwerping 3.

Het werk van de ouderlingen is, de gemeente te weiden, Hand. 20:28. Dat geschiedt door het Woord, 't welk het werk van de leraren is; dus worden door ouderlingen leraren verstaan.

Antwoord.

Tot opzicht hebben en weiden behoort zowel regeren als prediken, en ook is het de plicht van de ouderlingen particulier te spreken, te vermanen en te bestraffen uit het Woord.

Uit alle deze blijft het vast, dat het ouderlingsambt door God is ingesteld.

Der ouderlingen hoedanigheden.

XVIII. Deze mogen van zelf niet lopen, maar moeten van de gemeente verkoren worden, gelijk wij boven van de herders hebben getoond, daarom zullen wij daarvan niet verder spreken; tot dit ambt behoort de hoedanigheid van de personen, en de uitvoering van hun werk. Van de hoedanigheden van de ouderlingen zullen wij ook niet verder spreken, die zijn dezelfde met die van de leraren, waarvan boven in 't brede is gesproken, alleen het tweede uitgenomen, slaande op het openbaar prediken; niet dat de ouderlingen de geleerdheid en de bekwaamheid om te prediken niet moeten hebben, verre van daar, hoe geleerder, hoe bekwaamer, hoe liever; maar dat is niet zo volstrekt nodig in de regeer-ouderlingen, maar van het werk van de ouderlingen zullen wij iets zeggen.

Zij zijn niet gekomen om in de kerk maar vooraan, en op een zacht kussen te zitten, ook niet om zich in te beelden, dat ze boven de andere lidmaten zijn, en nu over hen hebben te gebiedten; ook niet om zich te gedragen, alsof ze heren en meesters over de leraren waren, omdat het hun plicht is op de leer en het leven van de leraren te letten, 't welk ook toch is 't werk van de leraren op hun leer en hun leven te letten. Ook niet om maar de goede raadgevingen van de leraren in de kerkenraad tegen te gaan, en te menen dat men een meesterstuk heeft uitgevoerd, als men de predikanten overboord heeft geworpen; ook zijn zij niet gekomen om maar jaloers te zijn, en maar blindelings te volgen wat de leraar wil; maar hun werk is in alle nederigheid, wijsheid, liefde, met de leraren het beste van de kerk te bevorderen. Het werk van de ouderlingen is gelijk van de leraren tweeeërlei, of dat ieder op zichzelf te verrichten, of 't welk hij met andere in kerkenraden, classes en synoden heeft uit te voeren.

Hun werk.

XIX. Ieder ouderling heeft werk naast de gemeente. Hij moet zich aanmerken als van de Heere tot dat werk gezonden, met die indruk, en in die hoedanigheid moet hij al zijn werk aanvaarden en uitvoeren. Zijn werk is:

Acht geven op de kudde.

1. Acht hebben op de gehele kudde, Hand. 20:28. De gemeente Gods te weiden, 1 Petrus 5:1-3. Dat is, de gemeente bij elkaar te houden, de afdwalenden wederom bij de kudde te brengen, te passen op wolven, die van buiten aankomen om door valse leer de lidmaten te ontrusten, daar terstond bij te zijn, die door het Woord van God te verjagen, de kudde te bezorgen van goede weide. Niet alleen als er predikanten te beroepen zijn, naar de bekwaamsten en Godzaligsten te zoeken, maar ook dezelve te brengen tot de prediking, tot de catechisaties en stichtelijke bijeenkomsten. 't Werk is ook alle twist en tweedracht te weren en bij te leggen, opdat de lidmaten als lammeren in liefde en vrede leven met elkaar, en zo de ogen over de gehele gemeente te laten gaan met zorg voor onheil, en liefde tot haar welstand.

In 't bijzonder op ieders gedrag.

XX. 2. In 't bijzonder letten, hoe een ieder lidmaat zich gedraagt. Daar moet een bijzonder toezicht zijn, wat men in huis doet, of er liefde en vrede is, of een ieder huisgenoot zich in zijn staat wel gedraagt naast anderen; of er huisoefeningen zijn, of er Gods Woord wordt gelezen, of de kinderen worden onderwezen, of men ze wel opvoedt, ter schole laat gaan, een eerlijk beroep laat leren. Of ieder vader een eerlijk beroep heeft, hoe hij zich daarin gedraagt; wat gerucht en naam een ieder lidmaat heeft bij de mede-inwoners, opdat hij wete hoe hij een ieder te behandelen heeft; in één woord, hij moet over alles zijn oog laten gaan, en verneemt hij, dat er elders iets ontsteld is, hij moet er terstond bij zijn, om het terecht te brengen. Daartoe is nodig dat de ouderlingen de gemeente in kwartieren verdelen, gelijk de leraren in de steden doen, dan kunnen ze te nauwer kennis nemen van alles. De ouderlingen moeten zich niet inbeelden,

dat zij hun plicht al wel waargenomen hebben in deze, als ze in het huisbezoek de predikant hebben vergezelschaft, al hebben ze niet een woord gesproken; neen dat vergezelschappen is maar om dat huisbezoek te aanzienlijker te maken, en de lidmaten te meerder indruk te geven van de noodzakelijkheid van de voorbereiding ten Heilig Avondmaal, om de leraar met raad en daad bij te staan, als er gevallen komen, die dat vereisen, om van de leraar te leren, hoe men zielen moet behandelen, om aan te merken waar hij na gedaan huisbezoek heeft te gaan, om te verrichten wat daar nodig is; maar hij moet zelf alleen ook het werk doen.

Om een ieder te overreden, dat het zijn plicht is, die God hem opgelegd heeft, zo heeft hij aan te merken:

- (a) de woorden *acht geven, weiden, opziener*, Hand. 20:28. Dat werk kan immers niet verricht worden zonder bijzonder toezicht, en letten of een ieder zich behoorlijk gedraagt in belijdenis en wandel, gelijk het formulier zegt.
- (b) Dat acht geven op een ander is zelfs de plicht van bijzondere lidmaten: Hebr. 10:24. *Laat ons op elkaar acht nemen*. Veel meer is het dan de plicht van die, wiens naam is opziener.
- (c) Ik vraag ieder: zou het kwaad zijn, dat hij zo deed, zou hij zich bezondigen? Een ieder zal immers zeggen *neen*. Verder: zou het niet goed zijn, zou het niet strekken tot intoming van de lidmaten, wetende dat erop gelet, wordt, en ter ore van de predikant en ouderling zal komen, zou het niet zijn tot grote stichting van de gemeente? Een ieder zal immers moeten antwoorden *ja*. Welnu dan, *wie weet goed te doen en niet doet, die is het zonde*, Jak. 4:17.

Onwetenden te onderwijzen.

XXI. 3. Onwetenden te onderwijzen. Want:

- (a) dat is de plicht van ieder mens: Kol. 3:16 *Leert en vermaant elkaar*. Veel meer dan van een ouderling.
- (b) 't Is onbetwistelijk het werk van de leraren. Nu, al wat een predikant doen moet buiten prediken, is ook de plicht van de ouderlingen, zij worden te samen met één naam ouderlingen genoemd.
- (c) De synoden verklaren, dat het hun plicht is, niet alleen van huis tot huis ieder onwetende te onderwijzen, maar ook catechisaties te hebben, niet alleen in 't bijzonder hier en daar in een huis, maar ook zelfs openbaar in de kerk.
- (d) De vraag is: zou het zonde zijn als hij het deed? Zou het niet goed en nuttig zijn als hij het deed? Wel dan, zo is hij ook in zijn geweten overtuigd, dat het zijn plicht is.

Vermanen, bestraffen, vertroosten.

4. Want:

- (a) waartoe zou anders het acht geven op de kudde, het weiden, opzicht hebben, of een ieder zich wel gedraagt, zijn? Zou het zijn om dat maar eens aan te kijken? Neen; maar om zich dan naar de gelegenheid te gedragen.
- (b) 't Is de plicht van ieder lidmaat: Hebr. 3:13. *Leert en vermaant elkaar ten allen dage*. 1 Thess. 5:14. *Vermaant de ongeregelde, vertroost de kleinmoedigen, ondersteunt de zwakken, zijt lankmoedig jegens allen*. Veel meer is 't dan de plicht van ouderlingen.
- (c) 't Is de plicht van de predikanten, zo dan ook van de ouderlingen, want wij spreken hier van 't bijzondere.
- (d) En wederom dezelfde vraag: is 't zonde? Is 't niet goed?

Zieken bezoeken

XXII. 5. Zieken bezoeken, ook weduwen en wezen, en anderen, die in een bijzondere ongelegenheid zijn. Want:

- (a) dit is ieders plicht: Jak. 1:27. *De zuivere onbevleete godsdienst voor God en de Vader is deze: wezen weduwen te bezoeken in hun verdrukking. Matth. 25:36. Ik ben ziek geweest, en gij hebt Mij bezocht.* Schamen moeten zich dan zulke ouderlingen, die zich hiervan onttrekken.
- (b) 't Is de plicht van de predikanten, zo ook de hunne.
- (c) 't Zou niet kwaad maar goed zijn, zegt hun eigen geweten.
- (d) De zieken moeten de ouderlingen ontbieden: Jak. 5:14. *Is iemand krank onder u? dat hij tot zich roepe de ouderlingen van de gemeente en dat zij over hem bidden.* Ouderlingen staat hier zonder bepaling, zodat het vervat die onder de naam ouderling voorkomen, dat is, beide leer- en regeer-ouderlingen. Als dit met hart en ziel betracht wordt, en dat met die hoedanigheden, als daartoe van God gezonden, en zo van de ouderling als van de gemeente erkend wordt, dat zal een welgestelde gemeente veroorzaken.

Dit zijn dan enige plichten, die de ouderlingen alleen te verrichten hebben.

Wat nu de leraren en ouderlingen samen te verrichten hebben, zullen wij verhalen, als wij eerst in 't kort zullen aangewezen hebben het werk van de diakenen.

Diakenschap.

XXIII. De derde bediening, die God in de kerk ingesteld heeft, is het diakenschap. Door diakenen verstaan wij hier een bediening in de kerk, onderscheiden van ouderlingen en leraren, om de armen in de gemeente naar het lichaam te onderhouden. God vergadert Zijn kerk ten merendeel uit armen, 1 Kor. 1:20. Altijd zullen er armen in de kerk zijn: Deut. 15:11. *De arme zal niet ophouden uit het midden des lands; daarom gebiede Ik u, zeggende: gij zult uw hand mildelijk opendoen aan uwen broeder, aan uw bedrukten, en aan uw armen in uw land.* Dit geeft gelegenheid aan de begoedigden om hun milddadigheid te bewijzen, en aan de armen om de voorzienigheid des Heeren over hen te erkennen, en dankbaar te zijn. Het zou lichtelijk gebeuren, dat verscheidene armen niet zouden komen tot kennis van de begoedigden, en dat ze alzo verwaarloosd worden, en door gebrek omkwamen, of tot schande van de kerk moesten gaan bedelen; daarom is het licht te zien, dat het nodig is dat er enige zijn, die hun werk daarvan maken, om over de armen opzicht te hebben, en zo heeft het de Heere ook behaagd, zo'n bediening in de kerk in te stellen. Hier is aan te merken, hun roeping, hun vereiste hoedanigheden, en hun werk.

Is van God ingesteld.

Bewijs 1.

XXIV. Dat de Heere zo'n ambt heeft ingesteld, blijkt 1. uit: Hand. 6:3. *Ziet dan om, broeders, naar zeven mannen uit u, die goede getuigenis hebben, vol des Heiligen Geestes en der wijsheid, welke wij mogen stellen over deze nodige zaak.*

Bewijs 2.

Het diakenschap was niet alleen voor die tijd, toen om hoogdringende redenen de goederen samengebracht werden, en de kerk uit de gewone boedel leefde, maar gelijk de armen in de

kerk nooit zullen ophouden, zo moet het diakenschap ook altijd blijven. In de gemeente van Rome waren ook diakenen, tot welkende apostel zegt: Rom. 12:8, *Die uitdeelt in eenvoudigheid*. Hij schreef ook aan de diakenen te Filippi: Filip. 1:1. *Met de opzichters en diakenen*. Hij onderwijst Timotheüs, 1 Tim. 3, hoedanig de diakenen moeten zijn. Waaruit dan blijkt, dat het diakenschap is van Goddelijke instelling.

Moeten van de kerk gekozen worden.

XXV. Omdat het diakenschap een van God ingestelde bediening in de kerk en voor de kerk is, zo moet de verkiezing ook geschieden van de kerk, 't zij door al haar broederen, of door de vertegenwoordigende kerk, haar opzieners, en niet door de overheden, zo geschiedde het Hand. 6. En de apostel wil dat de diakenen eerst beproefd worden, en daarna dienen, 1 Tim. 3:10. Welke beproeving en daarna dienen insluit een verkiezing.

Dit stelt het *Formulier* van de bevestiging van de Diakenen vast. *Eerstelijk vraag ik u, zo ouderlingen als diakenen, of gij niet gevoelt in uw harten, dat u wettelijk van Gods gemeente, en mitsdien van God zelf tot deze heilige diensten, ieder in 't zijn, beroepen zijt?*

Omdat de diakenen zijn voor de kerk, zo past het hun niet aalmoezeniers te zijn voor degenen, die buiten zijn, en de giften van de kerk te vermengen met de gewone arme middelen. Want:

- (a) 't is tegen het einde en de beoging van het ambt.
- (b) Daar ligt stilletjes in een vermenging van de kerk met die buiten zijn, immers ten opzichte van de armen, alsof zij evangelijk waren, daar de kerk klaarblijkelijk in alles gescheiden moet blijven.
- (c) Daardoor wordt de milddadigheid van velen gestuit, omdat hun giften niet worden uitgedeeld naar hun oogmerk.
- (d) 't Is tot nadeel van de armen van de kerk, die anders rijkelijker kunnen onderhouden worden.
- (e) Het stijft de papisten en anderen in hun dwalingen en godloos leven, want zij worden toch onderhouden.
- (f) 't Neemt de luister van de kerk weg, die veel heerlijker zou zijn, als de diakenen van de overvloed ook vrijwillige milddadigheid betoonden aan deze en gene, die buiten zijn.

Hun hoedanigheden.

XXVI. De hoedanigheden, die in de diakenen vereist worden, beschrijft de apostel, 1 Tim. 3:8, 9. *De diakenen evenzo moeten eerbaar zijn, niet tweetongig, niet die zich tot veel wijn begeven, geen vuil gewin zoekers; houdende de verborgenheid van het geloof in een rein geweten*, vers 12. Dat de diakenen, enz. Hierbij moet men voegen al de deugden, die zij als Christenen moeten hebben, opdat ze voorbeelden voor anderen mogen zijn, en bijzonder die, welke behoren tot de deugd van milddadigheid, namelijk:

- (a) medelijdend, 1 Petrus 3:8, *Zijt ... medelijdend*; zó de nood van de armen wegen, alsof men zelf in dat lijden en in die armoede was, en alzo daarover aangedaan te zijn; niet bars, niet trots, niet grauwend en snauwend, alsof men honden of vijanden voorhad.
- (b) Barmhartig, welke is een ontferming die genegenheid verwekt om te hulp te komen. Matth. 5:7. *Zalig zijn de barmhartigen*. Lukas 6:36. *Weest dan barmhartig*. 1 Petrus 3:8. *Met innerlijke barmhartigheid bewogen*. Hiertegen is: zijn hart toe te sluiten, zich hard te maken tegen de armen om niet te geven, of zo men iets om schandshalve of anderszins moet geven, dat men dan zo geeft, alsof men een hond een stuk broods toewerpt.
- (c) Zorgvuldig en bekommerd, hoe de arme mensen het stellen zullen, of ze al genoeg hebben om te leven en om de Heere te danken, gelijk een vader voor zijn kinderen zorgt. Job 29:15,

16. *Den blinden was ik tot ogen, en de kreupelen was ik tot voeten; ik was den nooddriftigen een vader.*

- (d) Blijmoedig en vriendelijk. Rom. 12:8. *Die barmhartigheid doet in blijmoedigheid.* 1 Petrus 3:8. *Met innerlijke barmhartigheid bewogen, vriendelijk.* Een goed woord, een vriendelijk gelaat, is zeer verkwikkend voor de armen, die door hun armoede terneergeslagen zijn, maar een wreed aangezicht, en een scherp snijdt door hun ziel.

Hun werk: **onderhoud voor de armen vergaderen.**

XXVII. Het werk van de diakenen heeft opzicht op het vergaderen van geld, en op het uitdelen, en op de zielen van de armen.

1. Vergaderen. Zij moeten met de leraren en ouderlingen, die zowel opzicht moeten hebben op de armen als over de beoëdigden: want der leraren ambt sluit in het ambt van ouderlingen en diakenen, en het ouderlingsambt sluit in het ambt van de diakenen, zij moeten, zeg ik, met die overleggen, vanwaar men genoegzame middelen zal kunnen bekomen, en gelegenheid wetende, daar naarstig bij zijn, om die waar te nemen.
2. In het uitdelen moeten ze gebruiken wijsheid en voorzichtigheid, dat ze niet naar de sleur geven; maar aan de meest behoeftigen het meeste, aan luien die het gegevene verkwisten, minder, opdat ze werken en spaarzaamheid leren. Anders moeten ze handelen met wezen en ouden, met zieken en kraamvrouwen. Anders die door hun eigen schuld arm zijn, en wel werken kunnen. Anders met diegenen, die een gebrek hebben, en niet werken kunnen, al zijn ze gezond. Anders met diegenen, die liever van honger met de hunne zouden vergaan, hoewel dat een zonde in hen is, dan bekend te zijn, dat ze van de diakonie iets trokken. Anders met degenen die tot armoede zouden vervallen, en door enige penningen geholpen kunnen worden, en staande kunnen blijven. Hiertoe is wijsheid van node, om tijd en wijze en omstandigheden wel te onderscheiden.
3. De diakenen moeten ook verzorgen de zielen, van hun armen, want zij zijn als vaders, en al wat het een lidmaat aan het ander moet doen, dat moeten zij bij uitnemendheid doen aan die, over welke de Heere hen gesteld heeft. Namelijk:
 - (a) de onwetenden onderwijzen, tot de prediking en catechisaties brengen.
 - (b) Hen vermanen, bestraffen, vertroosten naar ieders gelegenheid.
 - (c) De zieken bezoeken en hun zielen tot sterven bereiden, of tot meerder Godzaligheid, indien ze wederom gezond worden. Dus doende zullen ze zichzelf verkrijgen een goede opgang, en veel vrijmoedigheid in het geloof, dat is in Christus Jezus, 1 Tim. 3:13. Zij zullen zij u tot een sieraad in de kerk en in staat gebracht worden, om aan de kerk meer nut te doen dan te voren, en hun gaven en genaden zullen vermenigvuldigd worden. Onder alle bedieningen is er geen die naar het lichaam lastiger en schadelijker is, dan het diakenschap. Dus verwonder ik mij dikwijls, en ik verblijd mij, dat de Heere de diaken zo'n gewilligheid en vaardigheid geeft, immers doorgaans in Nederland. Zij zijn zo blij, als zij rijke aalmoezen ontvangen, alsof zij het zelf kregen, zij laten het zich niet verdrieten tot laat in de nacht in hun werk bezig te zijn. In geen vergadering is meerder orde, doorgaans meerder eenheid, en meerder getrouwheid dan onder de diakenen, en de Heere belooft hen ook, hun gevende eer en aanzien, en makende dat hun eigen gelegenheid niet verminderd, maar dikwijls vermeerderd wordt.

XXVIII. Weten en doen moet bijzonder in de geestelijke bedieningen samengaan; daarom zullen wij bij de beschrijving van die ambten een opwekking voegen, om getrouw te zijn in de uitvoering daarvan, waartoe deze beweegredenen dienen:

Opwekking voor herders, ouderlingen en diakenen

Zij zijn van Christus gezonden.

1. Is het niet de Heere Jezus, de Koning van Zijn kerk, die u, leraren, ouderlingen en diakenen, ieder tot zijn ambt en werk zendt? Het wordt in de wereld voor een grote gerekend een afgezant van een koning te zijn; maar hier is de Heere der heren en de Koning der koningen, die in Zichzelf is de waarachtige God, het Afschijnsel van des Vaders heerlijkheid, en het uitgedrukte Beeld van zijn zelfstandigheid. Die als Middelaar verheven is aan des Vaders rechterhand, die gezeten is met de Vader in zijn troon, en met eer en heerlijkheid gekroond. Deze heeft u geroepen en tot Zijn dienst gezonden met een in Zijn Woord beschreven boodschap. Die dan achting heeft voor deze Koning, die geestelijke ogen heeft om te zien, dat de geestelijke eer onvergelijkelijk de wereldse eer overtreft, dat de eer bij God en de Heere Jezus voor de heilige engelen en de kinderen van God, niet te vergelijken is bij de eer onder de mensen, die zal het de hoogste eer rekenen zijn ambassadeur en gezant te zijn, niet om zich daarop te hovaardigen, maar om gewillig en met blijdschap vaardig te zijn in de uitvoering van zijn gezantschap, gelijk de engelen doen, als ze een boodschap van God ontvangen. En hoe groter hij is, die u zendt, hoe zorgvuldiger men moet zijn om zijn bevel stipt na te komen. Zie dan, die eer doet u de grote Koning, die last, die heerlijke, die zoete, die voordelige last legt Hij op u, en letten met wat hart en getrouwe werkzaamheid u die uitvoert. *Zijt dan getrouw, zijt dan ijverig en hebt veel het oog op 1 Kor. 9:16, 17.* Indien ik het Evangelie verkondig, het is mij geen roem, want de nood is mij opgelegd. En wee mij, indien ik het Evangelie niet verkondig. Want indien ik het gewillig doe, zo heb ik loon, maar indien onwillig, de uitdeling is mij evenwel toebetrouwd.

Talenten ontvangen.

XXIX. 2. De Heere heeft u voorzien met zodanige gaven en talenten als nodig zijn tot dat werk, waartoe Hij u zendt, de een minder, de ander meerder. Die talenten zijn u gegeven om er winst mee te doen. Hij heeft daarenboven u bekleed met achting en aanzien bij het volk. Hij geeft u daarbij aanleiding en goede gelegenheden om met uw talent winst te doen. Wie bent u dan, die al deze schone weldaden, talenten, achting, gelegenheden, of stil zou laten liggen, of alleen daarmee pronken, pralen en wereldse eer met geestelijke weldaden zoeken? Zij zijn daartoe al te kostelijk. Erkent dan hun dierbaarheid en brandt in ijver om ze te gebruiken tot dat einde, waartoe zij u gegeven zijn, dat is, om uw Heere te dienen, en van Zijn kerk nuttig te zijn.

Daaraan hangt zaligheid en verdoemenis.

XXX. 3. Aan uw werk hangt de zaligheid of verdoemenis van kostelijke edele mensenzielen. Als men een kerk vol mensen ziet, ieder heeft een onsterfelijke ziel, van nature gaan ze allen op de brede weg van het verderf, en dat voor eeuwig, daar is geen middel om hen te helpen dan gij, in wier mond de Heere het Woord van de verzoening gelegd heeft; indien u hen laat lopen, zij gaan verloren; wiens ziel zal dan niet aangedaan zijn om hen te helpen? Ligt er maar een mens in 't water, ieder schreeuwt om hulp, ieder doet wat hij kan om te helpen. Zal men dan niet ontroerd worden over het eeuwig verderf van de mensen naar ziel en lichaam, en bijzonder gij, die daartoe van de Heere Jezus gezonden zijt om hen te helpen, zult u dan al uw bekwaamheden niet bijbrengen, om te helpen zoveel u kunt, met onderwijzen, vermanen, bestraffen, en hen bij de hand te grijpen om ze uit het vuur te rukken, en hen als een roof van voor de hel weg te halen en voor Jezus' voeten neer te zetten?

Ook zijn er bekeerden in de kerk, daar zijn kleine kinderkens, daar zijn die verder gekomen, ieder verlangt en roept om voedsel, om melk, om een stuk brood, om daarbij geestelijk te leven; daar zijn er, die op de rechte weg al zoetjes voortgaan, daar zijn er ook, die als verloren schapen

dolen, daar zijn gezonden, daar zijn zieken, daar zijn die bijna dood zijn, en overgaan naar de eeuwigheid; ieder doet zijn ziel open en verlangt naar een woord van versterking en vertroosting, ieder ziet of u niet komt, en gaapt u de woorden uit de mond. u hebt brood en wijn, de Heere heeft u gezonden om hen te versterken en te vertroosten, en heeft u daartoe bekwaamheden gegeven. Hoe mag het van uw hart, hen van honger te laten sterven, hun het voedsel dat de Heere Jezus u voor hen gegeven had, niet te geven, 't zij uit luiheid of achteloosheid? Zo daar enige beweging van liefde, zo daar enige ontferming is, u zult uit aanmerking van de zielen, zo onbekeerden als bekeerden, bewogen worden om hen uit alle macht te helpen.

' t Is de gemeente Gods.

XXXI. 4. Ziet u op de gemeente, over welke de Heere u tot opzieners gesteld heeft, 't is de gemeente Gods de gemeente, die Christus met Zijn bloed gekocht heeft, die Christus heeft liefgehad, en voor welke Hij Zichzelf heeft overgegeven. Des Heeren dierbare zonen en dochters, zijn troetelkinderen; over deze heeft de Heere u als voedsters gesteld. Zult u dan zulke lievelingen des Heeren niet teder behandelen, hen bewaren voor 't geweld van degenen, die ze kwaad willen doen, hen bewaren voor dwalen, hun spijsje en drank geven, en ze opvoeden als zulke beminden van de Heere Jezus? Zal Jezus hen met Zijn bloed kopen, en zult gij u van hen niet aantrekken? Zo de liefde van Jezus tot Zijn kerk op uw hart komt, de liefde tot de kerk zal u ook arbeidzaam maken, om uit al uw macht hen te verzorgen, en het goede voor hen te zoeken.

God wordt daardoor verheerlijkt.

XXXII. 5. De welstand van de kerk is de verheerlijking van God op aarde; daarom als de Heere Jezus ons lere bidden: *geheiligd worde Uw Naam*, zo voegde Hij terstond het middel daarbij: *Uw koninkrijk kome!* De kerk zou immers zijn een eer van Christus, die zou des Heeren lof vertellen, en de deugden Desgenen verkondigen, die hen uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht. Gods Naam wordt gelasterd, als het de kerk kwalijk gaat, als daar veel ergernissen in zijn. Maar als de kerk blinkt in heilige sieraden, met schone deugden versierd is, en veel vruchten draagt, dan wordt de Heere verheerlijkt, dan wordt de Heere erkend in Zijn volmaaktheden, dan juichen de engelen, dan verblijden zich de leraren, dan vermaken zich de kinderen van God, dan zien zij, die buiten zijn des Heeren heiligheid, en krijgen ontzag; dan wordt de Godlovede stem gehoord, dat er de hemel van weergalmt. Nu dan, opzieners van de kerk, de Heere heeft u gesteld om de kerk zo te bereiden; hebt u dan liefde en lust dat de Heere verheerlijkt wordt. Wees zeer werkzaam om de kerk in zulke staat te brengen.

Een ieder zal van zijn bediening rekenschap geven.

XXXIII. 6. Gij, ieder in 't bijzonder, u zult Gode rekenschap geven over de zielen, die u toebetrouwd zijn geweest. Indien u ontrouw zijt geweest, wee u! Indien u getrouw bent geweest, ... *wel u!* Beeldt u niet in, dat er niet naar gezien zal worden, hoe u het gemaakt hebt; zeker de Heere zal u voor Zijn oordeel doen komen, en tot u zeggen:

"Geeft rekenschap van uw regering, hoe hebt gij uw zending, uw talenten, al de schonen gelegenheden beantwoord? Hoe hebt u de zielen behandeld? Zijn er ook door uw schuld verloren gegaan? Hebt u de handen van de godlozen gesterkt? Hebt u laten sterven dat sterven wilde? Hebt u teder acht gegeven op mijn lammetjes en zuigelingetjes? Of hebt u ze ten onrechte bedroefd, hen geslagen, hun hun sluier benomen? Waar zijn de zielen, die door uw dienst bekeerd zijn; vertroost zijn; opgebouwd zijn?"

O, wat zal dat een droevig onderzoek en navragen voor veel opzieners zijn! Wat een droevig en verschrikkelijk vonnis zal over hen uitgesproken worden! Hadden ze nooit geboren geweest, hadden ze nooit opzieners geweest! Door zijn eigen zonden verloren te gaan, en daarbij nog zo

menige ziel tot zijn last te hebben, en die in het laatste oordeel te zien en te horen tegen u opstaan, en zeggen:

"U wist wel, dat ik onwetend was, u wist wel, dat ik in de zonde leefde, had u naar mij omgezien, had u mij gewaarschuwd, bestraft, onderricht en in de weg der zaligheid geleid, nu had ik zalig geworden; maar ziet, nu ga ik verloren; gij ontrouwe predikant, gij ontrouwe ouderling! God eise mijn bloed van uw hand. Hij behandle u als de boze en luie dienstknecht!"

Maar wat zal het een zoete tijd zijn voor de getrouwe leraren, ouderlingen en diakenen, als de Heere hun arbeid, hun gebeden voor de gemeente, hun bijzondere aanspraken, vermanen, waarschuwen en leiden van de zielen, zal voor de dag brengen, en hen zal doen ingaan in de heerlijkheid, zeggende: *Wel gij getrouwe dienstknecht, over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal Ik u zetten, ga in in de vreugde uws Heeren!* Overweegt tot uw waarschuwing en opwekking deze teksten: Ezech. 3:18. *Zijn bloed zal Ik van uw hand eisen,* vers 19. *Gij hebt uw ziel bevrijd.* Hebr. 13:17, *Zij waken voor uw zielen, als die rekenschap geven zullen.* Matth. 25:30, *De onnutte dienstknecht, werpt uit in de buitenste duisternis, daar zal wening zijn en knersing der tanden.* Matth. 25:23, *Wel gij goede en getrouwe dienstknecht, over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal Ik u zetten, ga in in de vreugde uws Heeren.* Loopt deze teksten zo licht niet over, maar blijft er wat bij staan, totdat het gewicht op uw hart kome, en het u aanzette om getrouw te zijn in uw ambt.